

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN 2025-720

27.6.2025

Gjensidige Forsikring ASA

Livsforsikring/uføredekninger/pensjon

Barneforsikring - uføredekning – lærevansker – avslag – saklig grunn – fal. § 1B-3.

Forsikringstaker søkte i 2023 om barneforsikring for forsikrede, som allerede var omfattet av en forsikring med redusert dekningsomfang. Forsikrede hadde språk- og lærevansker, og var under oppfølging av PPT. Foretakets rådgivende lege kom til at forsikrede tilhørte en gruppe som hadde signifikant og dobbelt så stor risiko for uføretrygd. Saken reiste spørsmål om foretakets avslag var saklig begrunnet. Nemnda bemerket at saklighetsvurderingen måtte knyttes til de viktigste potensielle dekningene, i dette tilfellet uføredekningen. Nemnda bemerket videre at den medisinske dokumentasjonen, samt det faktum at barnet ikke var ferdig utredet, underbygget at foretaket hadde saklig grunn til å avslå uføredekningen, samt sykdomsdelen av dekningene for økt pleiebehov, ombygging av bolig og dagpenger ved sykehusopphold. Nemnda la til grunn at foretaket ville tilby en spesialdekning. Nemnda ga foretaket medhold.

Saksfremstilling

Forsikringstaker søkte om Barneforsikring for forsikrede høsten 2023. Forsikringstaker søkte også i 2019, men det ble den gang gitt avslag med mulighet til å søke på nytt etter to år når barnet hadde utviklet seg mer. Det ble i 2019 gitt tilbud om «Barneforsikring Spesial Ulykke» som fremdeles var i kraft ved søknaden i 2023. I helseerklæringen, utfylt samme dag, opplyste forsikringstaker om PPT-kontakt (med henvisning til første gang 26.6.17 og behandling til 25.10.19) for forsinket språkutvikling. Det ble også opplyst om at «Barnet kan snakke og skrive på både norsk og morspråket».

I utredningsrapport fra PPT datert 19.12.23 fremgår under «Vurdering / konklusjon» at:

Resultatet etter evneutredning indikerer at (forsikrede) har en læreevne klart under gjennomsnitt. Skolen vil foreta en nærmere vurdering av hvordan (hen) ligger an i de ulike fagene, dette som grunnlag for å be om sakkyndig vurdering med tanke på behov for spesialundervisning.

I tilbakemeldingsmøte etter utredning 15.12.23 uttrykker foreldre bekymring med tanke på finmotorikk. Foreldre vil selv kunne ta kontakt med ergoterapeut og eventuelt fysioterapeut mtp motorisk vurdering.

Resultater etter språkkartlegging indikerer at (forsikrede) har store utfordringer knyttet til grunnleggende språkferdigheter. De aller fleste deloppgavene havner utenfor normalområdet. Resultatet viser et behov for tiltak og tilpasninger i skolesammenheng [...]

I rapporten fremgår også at «Foreldre utelukker ikke at (forsikrede) kan ha spesifikke konsentrasjon- og oppmerksomhetsvansker (ADHD), men uttrykker at de per i dag ikke er interessert i denne type utredning».

Foretaket ba om utfyllende svar om PPT og tidligere forsinket språkutvikling i brev av 4.12.23.

Forsikringstaker svarte i dokument både datert 8.1.24:

1. Har barnet hatt ekstra støtte (hjelp i skolen)? (Forsikrede) har ikke spesialundervisning, men er med på mindre grupper som arrangerer aktiviteter av og til for språkutvikling og forståelse.

2. Følger barnet sitt trinnns kompetansemål i skolen? (Forsikrede) følger delvis sitt trinnns kompetansemål i skolen.
3. Er det akutelt å rehenwise barnet til PPT, eller BUP for videre støtte og/ eller utredning? (Forsikrede) har hatt utredning hos PPT med logoped, men der fant de ut at det ikke var behov for støtte med logoped. (Forsikrede) har tatt en evnetest som beskrev (forsikrede) sine kvaliteter. Utover det er det ikke tatt steg mot videre støtte i skolen. Etter det vi forstår skal barn ha større vanskeligheter med læring enn det (forsikrede) har for å få tilgang på støtte.
4. Har barnet i dag aldersadekvat språkutvikling og språkforståelse? Etter utredning hos logoped var talen til (forsikrede) adekvat og (hen) trenger ikke støtte. Etter foreldres og lærers ønsker fortsetter (forsikrede) på mindre grupper som arrangerer aktiviteter av og til for språkutvikling og forståelse, ettersom man subjektivt mener at (forsikrede) har godt av slik stimuli. Evnetesten (forsikrede) tok hos PPT forklarer ikke om (hen) har en aldersadekvat språkutvikling og språkforståelse.

På bakgrunn av forsikringstakers svar, etterspurte foretaket 24.1.24 ytterligere informasjon, herunder overnevnte rapport fra PPT.

I e-post 4.2.24 oversendte forsikringstaker dokumentasjonen, og skrev bl.a.:

[...] "I tillegg ber vi deg å beskrive årsaken til at barnet ikke følger alle trinnets kompetansemål"
Vi vet ikke hvorfor (forsikrede) ikke følger trinnets kompetansemål. (Hens) allmenntilstand er god og har ingen sykdommer eller diagnoser. (Hen) er sjeldent syk. [...]

Foretaket avsto søknaden om barneforsikring 28.2.24, under henvisning til opplysninger om språk- og lærevansker, som medførte en forhøyet risiko for enkelte dekninger på barneforsikringen. I stedet ble det utstedt en forsikring med redusert dekningsomfang «Barneforsikring Spesial Ulykke».

Ifm. klagebehandlingen innhentet foretaket en uttalelse fra dets rådgivende lege. Der fremgår bl.a.:

[...] (Hen) har gjennom evnetester fått påvist redusert arbeidstempo (prosesseringshastighet) under 5-percentilen, samt arbeidsminne på 0,3- percentilen.

I tillegg er det oppgitt at foreldrene er bekymret for barnets evne til å konsentrere seg i skolesammenheng, noe som også ble observert i utredningen gjort av ppt datert desember 2023. Imidlertid er det oppgitt at foreldrene ikke ønsket en slik utredning. I oppsummeringen av rapporten er det oppgis det at skolen skal gjøre en vurdering av hvordan barnet ligger i ulike fag, og benytte dette som grunnlag for sakkyndig vurdering av behov for spesialundervisning.

[...]

Det er påvist betydelig redusert arbeidsminne og redusert arbeidstempo som er klart under normalen hos dette barnet. I PP-tjenestens egen materiellservice, finnes det fra 2018, en god oppsummering med henvisning til litteratur, som viser at spesielt arbeidsminne og prosesseringshastighet er av avgjørende betydning for prestasjon på skole, jobb og i evnetester (1). Det konkluderes med at redusert arbeidsminne kan gi vansker mer læring senere i livet.

I retningslinjene til Nemda for helsevurdering (NHV) omtales generelle lærevansker dersom dette er gitt som diagnose, evt vektlegges behov for spesialundervisning. I det gjeldende barnets tilfelle, er det foreløpig ikke kartlagt i hvor stort omfang barnet har behov for spesialundervisning. I tilfeller der man foreløpig kun har påvist redusert arbeidsminne og prosesseringshastighet, foreligger i Nemdas erfaringsdatabase en rekke saker der man velger å utstå dekning av uføredelen av barneforsikringen, i tråd med det som er gitt i dette tilfellet. Den vitenskapelige grunnlaget for dette, ligger i at de har dårligere helse, problem med å gjennomføre utdanning og lavere arbeidsdeltakelse enn gjennomsnittbefolkningen. Dette er derfor en sårbar gruppe som møter mange utfordringer i dagliglivet når det gjelder sosiale relasjoner og daglige aktiviteter, og de kan ha behov for hjelp og bistand på lik linje med personer med lett utviklingshemming (2). I en større studie på 1 million norske (3), dokumenteres at personer med slike lærevansker har signifikant og dobbelt så stor risiko for uføretrygd.

Foretaket fremla referansene brukt av legen, herunder artikkelen «IQ and mental health are vital predictors of work drop out and early mortality. Multi-state analyses of Norwegian male conscripts».

Foretaket fremla også kopi av en fagfellevurdert artikkel «Prosesseringshastighet og arbeidsminne», Navs artikkel «Vanskelig å bistå ungdom med lav kognitiv funksjon til arbeid» og NHVs bakgrunnsnotat for ADHD/ADD (F90) og Psykiske lidelser og adferdsavvik (F43). Fra sistnevnte siteres:

Vurdering av barn med problemer innen områdene språk, adferd, læring/evner (10.2013)

Generelt

Oversikten er ment som en hjelp til å vurdere risikoen knyttet til uføredekningen i barneforsikring. Ved mer kompliserte og sammensatte tilstandsbilder må vurderinger gjøres individuelt. Dersom tilstanden ikke er ferdig utredet hos PPT eller barnet er videresendt til spesialisthelsetjenesten eller andre instanser, bør vurdering avventes til resultatene foreligger.

Impressive vansker (vansker med å forstå språk): Individuell vurdering

Språkforståelsen er betydelig lavere enn det vi kan forvente ut fra evnenivå målt med ikke-verbale IQ-tester. Impressive språkvansker kan føre til psykiske vansker og vedvarende språkproblemer. Impressive vansker er klart mer alvorlig enn ekspressive språkvansker.

Og fra Nav-artikkelen siteres:

I Norge omtales disse ungdommene ofte som unge med generelle lærevansker.

Ifølge forskning skårer gruppen lavt, men innenfor normalområdet, på de fleste kognitive funksjoner. De har dårligere helse, problem med å gjennomføre utdanning og lavere arbeidsdeltakelse enn gjennomsnittsbefolkningen. Dette er derfor en sårbar gruppe som møter mange utfordringer i dagliglivet når det gjelder sosiale relasjoner og daglige aktiviteter, og de kan ha behov for hjelp og bistand på lik linje med personer med lett utviklingshemming.

Etter forsikringstakers kritikk av rådgivende leges vurdering og fremlagte artikler, fremla foretaket saken på nytt for rådgivende lege. I brevet 18.9.24 står det:

Tallrike internasjonale studier har i en årrekke blitt publisert på sammenhengen mellom arbeidstempo, arbeidsminne og intelligens hos barn. Helt tilbake i 1996 finner man bl.a. en studie (1) i det internasjonale vitenskapelige tidsskriftet Psychological Science, som er gjort på 214 barn i alderen 7-19 år. Denne studien viser at arbeidstempo påvirker arbeidsminne, som er en kjent og direkte avgjørende prediktor for grad av flytende intelligens.

Sammenhengen mellom redusert arbeidsminne og lærevansker er videre dokumenteres i en rekke studier. I en studie på 46 barn publisert av Universitetet i Liverpool (2), er det referert til rundt 70 andre internasjonale vitenskapelige artikler som omhandler gjeldende tema. I denne studien dokumenteres det også at sammenhengen mellom redusert arbeidsminne og lærevansker består, selv etter korrigering for andre mulige årsaker til lærevansker, hvilket er forenlig med øvrige internasjonale utviklingsstudier hos barn.

Ad 3

I det vitenskapelige tidsskriftet Psychonomic Bulletin and Review, ble det i februar 2024 publisert en større meta-analyse av 52 studier gjort på kognitiv trening av arbeidsminne (3). Denne viste at kun små forbedringer av arbeidsminne kunne oppnås med spesifikk trening, MEN at resultatet er svært usikkert grunnet stor bias i inklusjon av studiepopulasjon og selektiv rapportering.

Ad 4

Avslutningsvis er det som beskrevet i vårt forrige tilsvar, vist i en stor studie publisert i det internasjonale tidsskriftet PLoS One som inkluderte 918,999 norske menn i alder 20-50 år, at lærevansker gir signifikant og dobbelt så stor risiko for uføretrygd (4). Her er det naturlig å sammenlikne med norske forhold, siden Norge skiller seg særlig fra øvrige land når det gjelder velferdssystem og muligheter for uføretrygd. Som angitt under pkt 2 er det høyst usikkert og mindre sannsynlig at et arbeidsminne på 0.3-percentilen ikke vil nærme seg normalområdet selv med spesifikk kognitiv trening.

Styrken til en studie er avhengig av størrelsen på studiepopulasjonen. En studiepopulasjon på nær 1 million deltakere, gir følgelig svært troverdig utfall, og vil vitenskapelig ikke være å anse som utfallet av et myntkast.

Videre ble det i brevet vist til diverse referanseartikler/forskning.

Forsikringstaker har i det vesentlige anført at foretaket ikke har saklig grunn til å avslå søknaden. Mesteparten av dokumentasjonen/forskningen er basert på studier av ungdom og voksne, og ikke barn. Det er ikke mulig å predikere hvordan arbeidsminne til barn vil utvikle seg, ettersom ingen av artiklene som ble nevnt her tar for seg utvikling av arbeidstempo, arbeidsminne eller intelligens over tid, men er avgrenset til å beskrive sammenhengen mellom dem.

Foretaket har i det vesentlige anført at det har saklig grunn til å avslå søknaden på nåværende tidspunkt, og heller tilby spesialforsikringen som dekker ulykkestilfeller, alvorlig sykdom og dødsfall. Forsikrede har språk- og lærevansker. Det er stilt spørsmål om hen også kan ha spesifikke konsentrasjons- og oppmerksomhetsvansker, men dette er foreløpig ikke utredet. I PPT-rapporten er det oppgitt at hen har redusert arbeidstempo og arbeidsminne under normalområdet. PPT antyder også at det er behov for videre kartlegging med tanke på behov for spesialundervisning. Resultatet etter evneutredning indikerer at barnet har en læreevne klart under gjennomsnitt. Opplysninger om språk- og lærevansker har ifølge rådgivende lege og fremlagte artikler stor betydning for risikoen for flere av dekningsene i barneforsikringen, herunder f.eks. engangsutbetaling ved økt pleie- og omsorgsbehov og uføredekninger. At det foreligger uavklarte helseforhold (herunder mulig ADHD, og at det er uklart hvor stort behovet for spesialundervisning er) tilsier at man må se an utviklingen over tid. Av samme grunn er det heller ikke mulig å gi forsikring med presise unntak. Forsikring med unntak kan vurderes på et senere tidspunkt når disse forholdene er avklart.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Saken gjelder om foretakets avslag på å tegne barneforsikring er saklig begrunnet, jf. fal. § 1B-3.

Bestemmelsen i § 1B-3 ble tilføyd ved lov 18. februar 2022 nr. 5, og viderefører tidligere bestemmelser i forsikringsavtaleloven § 12-12 for personforsikring (og likelydende bestemmelse i fal. § 3-10 for skadeforsikring). I § 1B-3 første ledd er det bestemt at et foretak ikke «uten saklig grunn» kan nekte noen en forsikring «på vanlige vilkår». I annet ledd fremgår det at forhold som medfører «en særlig risiko» skal regnes som «saklig grunn», under forutsetning av at det er «rimelig sammenheng» mellom den særlige risikoen og avslaget.

Nemnda har flere ganger tidligere vurdert om en reservasjon eller avslag på forsikring er saklig begrunnet iht. fal. § 12-12, som nå er videreført i fal. § 1B-3. I disse sakene har nemnda basert seg på følgende rettslige rammer for vurderingen, se bl.a. FinKN-2017-653 og FinKN-2018-731:

«Etter fal. § 12-12 første ledd kan et foretak ikke nekte noen en forsikring «uten saklig grunn». Paragrafen – og den likelydende bestemmelsen i § 3-10 – ble tilføyd ved endringslov 27. juni 2008 nr. 65. Det fremgår av forarbeidene til 2008-loven at foretaket må ha saklig grunn til å avslå forsikring, og at det må foreligge en særlig risiko. Foretaket må kunne dokumentere at det foreligger forsvarlige og relevante analyser av risikoen. Dessuten må det være en rimelig sammenheng mellom den særlige risikoen og avslaget. I dette ligger blant annet krav til sammenheng mellom statistiske analyser av risiko som legges til grunn for avslag, og den konkrete saken hvor forsikring avslås, samt at avslaget ikke går lenger enn den særlige risikoen krever, jf. annet ledd første punktum hvoretter forhold som medfører en særlig risiko kan utgjøre saklig grunn, men som krever at foretaket må kunne dokumentere at det foreligger slike forhold. Foretaket kan ikke basere seg på en antakelse, men må kunne vise at standpunktet bygger på forsvarlige analyser, herunder statistikk. I kravet om særlig risiko ligger at helt alminnelige forhold som gjelder store grupper av befolkningen, ikke kan utgjøre saklig grunn. Videre ligger det i dette et krav til hvor betydelig risikoen er, dvs. til mulighetene for at det vil inntreffe et forsikringstilfelle. I utgangspunktet må det kreves en markert risikoøkning. [...].

Lovteksten sier ikke noe om reservasjon, men i Ot.prp. nr. 41 (2007–2008) heter det på s. 99 annen spalte at foretakene «der en bestemt risiko anses å være for høy, må vurdere om det er mulig å avgrense mot den særlige risikoen gjennom mer begrensede tiltak enn en total forsikringsnektelse, typisk gjennom begrensninger i dekningsfeltet». En slik begrensning av dekningsfeltet – reservasjon – er mindre inngripende enn en total forsikringsnektelse. Det er ikke noe i lovforarbeidene som tilsier at det gjelder andre regler for

reservasjoner enn for en nektelse. Foretaket må således også her kunne dokumentere at en reservasjon bygger på en analyse av risikoen som viser at den utgjør en særlig risiko».

Videre har nemnda presisert at kravet om rimelig sammenheng innebærer at den statistikken som anvendes, holder et tilstrekkelig faglig nivå og er tilstrekkelig oppdatert og tidsmessig, jf. Ot.prp. nr. 41 (2007–2008) s. 45 og FinKN-2017-479.

I saker som gjelder tvist om foretaket etter en medisinsk vurdering har saklig grunn til å avslå inngåelse av en forsikringsavtale eller til å sette reservasjoner, utvides nemnda med to medisinske sakkyndige medlemmer fra henholdsvis forsikringsnæringen og brukerorganisasjonene. De medisinske sakkyndige medlemmene skal sikre vurdering av medisinsk faglig nivå. Det er likefullt foretaket som må sannsynliggjøre at det har saklig grunn til å avslå søknaden, og som må sørge for at det foreligger forsvarlige og relevante analyser av risiko.

I denne saken har foretaket i realiteten ikke avslått forsikringssøknaden i sin helhet, men tilbudt en alternativ barneforsikring: "Barneforsikring – Spesial Ulykke". Forsikringene er til dels sammenfallende, men nemnda forstår det slik at den ordinære barneforsikringen er noe mer omfattende, og at avslaget i hovedsak gjelder uføredekningen og sykdomsdelen av dekningene for økt pleiebehov, ombygging av bolig og dagpenger ved sykehusopphold.

Nemnda legger til grunn at saklighetsvurderingen (etter fal. § 1b-3) i denne typen saker, som gjelder tegning av sammensatte forsikringsdekninger, bør knyttes til de (for barnet) viktigste potensielle forsikringstilfellene. I dette tilfellet forstår nemnda det i særlig grad vil være uføredekningen.

Spørsmålet er om foretaket har sannsynliggjort at barnet det søkes om forsikring for, tilhører en gruppe med markert økt risiko for mer enn 50 % ufør (innvilget AAP eller uføretrygd), slik at det har saklig grunn til å avslå forsikringssøknaden.

Nemnda har nøye vurdert den fremlagte medisinske dokumentasjonen, og legger vekt på at det i denne saken er tale om et ti år gammelt barn med utpregede lærevansker, lavt arbeidsminne, store prosesseringsvansker og godt over to standardavvik på samtlige målte parametere. Barnet er ikke ferdig utredet, hvilke tilsier ytterligere usikkerhet. Etter nemndas syn har studier som foretaket har fremlagt tilstrekkelig gyldighet også for barn med denne typen utfordringer. Risikoen for uførhet ift. normalbefolkning er klart forhøyet. Slik saken er opplyst for nemnda, har foretaket saklig grunn til å avslå uføredekningen, samt sykdomsdelen av dekningene for økt pleiebehov, ombygging av bolig og dagpenger ved sykehusopphold. Nemnda legger til grunn at foretaket vil tilby spesialdekningen.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Birgitte Hagland (leder), Tonje Giertsen (bransjerepresentant), Nils Jørgen Strøm (bransjerepresentant - medisinsk sakkyndig), Paal Bjønness (forbrukerrepresentant) og Pål Wiik (forbrukerrepresentant - medisinsk sakkyndig).